

No Φ.092.22/5191

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ABDO ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Αρ. προσφυγών 22369/14 και 72655/16)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

19 Ιουλίου 2018

Αυτή η απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

No Φ.092.22/5191

Στην υπόθεση Abdo και άλλοι κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,

*Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε επιτροπή αποτελούμενη από τους:*

Kristina Pardalos, Πρόεδρο,

Ksenija Turković.

Pauliine Koskelo, Δικαστές

Και από τον Abel Campos, γραμματέα του τμήματος,

*Αφού συσκέφθηκε σε επιτροπή στις 26 Ιουνίου 2018, εκδίδει την ακόλουθη
απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:*

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από δύο προσφυγές (no 22369/14 και 72655/16) οι οποίες στρέφονται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και των οποίων πολλοί υπήκοοι διαφόρων εθνικοτήτων («οι προσφεύγοντες») (δείτε τη λίστα σε παράρτημα) προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στις 28 Φεβρουαρίου 2014 και στις 28 Νοεμβρίου 2016, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από τους Κ. ΤΣΙΤΣΕΛΙΚΗ και Α. ΣΠΑΘΗ, Δικηγόροι του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους πληρεξουσίους της, την **Κα Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ**, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τη **Κα Ζ. ΧΑΤΖΗΠΑΥΛΟΥ**, Δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Οι Κυβερνήσεις της Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Πολωνίας, Τουρκίας και Αλβανίας δεν χρησιμοποίησαν το δικαίωμα παρέμβασης τους στην διαδικασία (άρθρο 36, παράγραφος 1 της Σύμβασης).

3. Στις 9 Ιανουαρίου 2017, οι προσφυγές κοινοποιήθηκαν στη Κυβέρνηση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

Ι. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

No Φ.092.22/5191

4. Οι προσφεύγοντες κρατούνται ή κρατήθηκαν στις Φυλακές της Κέρκυρας.
5. Οι φυλακές οι οποίες κτίστηκαν το 1830 περιλαμβάνουν δέκα πτέρυγες με δύο ορόφους η καθεμία.
6. Ο προσφεύγων ΜΙΧΑΗΛ-ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ κρατείται από τις 7 Αυγούστου 2015 στο κελί 10 της πτέρυγας Δ. Μεταφέρθηκε δύο φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας για να υποβληθεί σε εξετάσεις και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές διακόσιες πενήντα εννέα μέρες.
7. Ο προσφεύγων Todor Kostov κρατείται από τις 17 Μαρτίου 2016 στο κελί 4 της πτέρυγας Δ. Μεταφέρθηκε πέντε φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας όπου νοσηλεύθηκε από τις 28 έως τις 24 Μαρτίου 2016.
8. Ο προσφεύγων Milosz-David Majcher κρατείται από τις 6 Μαΐου 2015 στο κελί 10 της πτέρυγας Δ. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές διακόσιες ένδεκα μέρες.
9. Ο προσφεύγων Zenel Keci κρατείται από τις 16 Απριλίου 2015 στο κελί 4 της πτέρυγας Δ. Μεταφέρθηκε τρεις φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές διακόσιες οκτώ μέρες.
10. Ο προσφεύγων Agim Zotaj κρατείται από τις 21 Μαρτίου 2016 στο κελί 12 της πτέρυγας Ε. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές εκατόν σαράντα μία μέρες.
11. Ο προσφεύγων Malkit Rai κρατείται από τις 20 Ιουνίου 2013 στο κελί 2 της πτέρυγας Α. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές τετρακόσιες μία μέρες.
12. Ο προσφεύγων Stefan-Lucian Gavriliu κρατείται από τις 19 Φεβρουαρίου 2015 στο κελί 3 της πτέρυγας Β. Μεταφέρθηκε πέντε φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές τριακόσιες τριάντα τέσσερις μέρες.
13. Ο προσφεύγων Mazloom Abdo κρατήθηκε από τις 9 Δεκεμβρίου 2013 έως τις 19 Αυγούστου 2014 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 12 της πτέρυγας Ι.
14. Ο προσφεύγων Ciurar Adam κρατήθηκε από την 1η Αυγούστου 2013 έως τις 27 Απριλίου 2016 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε)

No Φ.092.22/5191

στο κελί 9 της πτέρυγας I. Μεταφέρθηκε τέσσερις φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές τριάντα οκτώ μέρες.

15. Ο προσφεύγων Agalliu Nertil κρατήθηκε από τις 2 Μαΐου 2013 έως τις 4 Αυγούστου 2014 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 7 της πτέρυγας I. Εργάστηκε μέσα στις φυλακές ενενήντα μέρες.

16. Ο προσφεύγων Florin Cimproieru κρατήθηκε από τις 3 Ιουνίου 2013 έως τις 24 Ιουνίου 2014 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις φυλακές Κορυδαλλού στο κελί 15 της πτέρυγας I. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές τριακόσιες τριάντα επτά μέρες.

17. Ο προσφεύγων Cil Servet κρατήθηκε από τις 23 Νοεμβρίου 2010 έως τις 21 Ιουνίου 2016 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις φυλακές των Χανίων) στο κελί 15 της πτέρυγας I. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές χίλιες εκατόν εβδομήντα έξι μέρες.

18. Ο προσφεύγων Ahmet Hashimi κρατήθηκε από τις 5 Αυγούστου 2013 έως τις 11 Νοεμβρίου 2016 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 4 της πτέρυγας I. Μεταφέρθηκε οκτώ φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές διακόσιες εβδομήντα οκτώ μέρες.

19. Ο προσφεύγων Sasho Katikaridis κρατήθηκε από τις 23 Μαΐου 2013 έως τις 15 Φεβρουαρίου 2015 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις φυλακές Κορυδαλλού) στο κελί 10 της πτέρυγας I. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές τετρακόσιες δέκα εννέα μέρες.

20. Ο προσφεύγων Mehmoood Nasir κρατήθηκε από τις 22 Αυγούστου 2013 έως τις 11 Μαρτίου 2014 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 6 της πτέρυγας I.

21. Ο προσφεύγων Radu Misu κρατήθηκε από τις 24 Οκτωβρίου 2013 έως τις 16 Ιουλίου 2015 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 5 της πτέρυγας I. Μεταφέρθηκε δύο φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές εξήντα εννέα μέρες.

22. Ο προσφεύγων Sami Nofal κρατήθηκε από τις 4 Απριλίου 2013 έως τις 31 Ιουλίου 2015 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε για

No Φ.092.22/5191

πειθαρχικούς λόγους) στο κελί 5 της πτέρυγας Ι. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές ενενήντα επτά μέρες.

23. Ο προσφεύγων Nurel Sabri κρατήθηκε από τις 3 Μαρτίου 2011 έως τις 21 Ιανουαρίου 2016 (ημερομηνία κατά την οποία απεβίωσε στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας όπου νοσηλευόταν από τις 4 Ιανουαρίου 2016) στο κελί 7 της πτέρυγας Ι. Μεταφέρθηκε έξι φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και είχε εργαστεί μέσα στις φυλακές τριακόσιες εξήντα επτά μέρες.

24. Ο προσφεύγων Volkan Oksak κρατείται από τις 19 Οκτωβρίου 2010 στο κελί 2 της πτέρυγας Ι. Μεταφέρθηκε τρεις φορές στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας και εργάσθηκε μέσα στις φυλακές εκατόσιες πενήντα τρεις μέρες.

25. Ο προσφεύγων Στυλιανός Παλλεγγίνης κρατήθηκε από τις 8 Αυγούστου 2013 έως τις 18 Δεκεμβρίου 2014 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις φυλακές της Χαλκίδας) στο κελί 1 της πτέρυγας Ι. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές πενήντα δύο μέρες.

26. Ο προσφεύγων Mir Ali Khill Shafullah κρατήθηκε από τις 5 Μαΐου 2011 έως τις 5 Φεβρουαρίου 2015 (ημερομηνία κατά την οποία αποφυλακίστηκε) στο κελί 9 της πτέρυγας Ι. Εργάσθηκε μέσα στις φυλακές εβδομήντα τρεις μέρες.

27. Ο προσφεύγων Shahzad Khurram κρατήθηκε από τις 26 Σεπτεμβρίου 2013 έως τις 26 Ιανουαρίου 2016 (ημερομηνία κατά την οποία μεταφέρθηκε στις φυλακές Κορυδαλλού) στο κελί 4 της πτέρυγας Ι. Εργάστηκε μέσα στις φυλακές σαράντα δύο μέρες.

28. Σχετικά με τον προσφεύγοντα Mohammed Khan, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι δεν απεικονίζεται στα αρχεία των φυλακών

Α. Οι συνθήκες κράτησης σύμφωνα με τους προσφεύγοντες

29. Όλοι οι προσφεύγοντες κρατήθηκαν (ή εξακολουθούν) να κρατούνται σε κελιά των φυλακών που έχουν εμβαδόν 5,50 τετραγωνικά μέτρα, η πλειοψηφία αυτών από το 2013 και οι άλλοι εδώ και πολύ καιρό. Περιέγραψαν τις συνθήκες κράτησης τους ως ακολούθως. Σε κάθε κελί,

No Φ.092.22/5191

υπήρχαν δύο κρεβάτια, και ενδεχομένως, ένα στρώμα καταγής. Τα κελιά ήταν εξοπλισμένα με τουαλέτες (χωρίς πόρτα) και με νιπτήρα σε ένα επιπλέον χώρο 2,50 τετραγωνικών μέτρων. Για μία μεγάλη περίοδο, όταν ο αριθμός των κρατουμένων στις φυλακές υπερέβαινε τους 280, μοίρασαν το κελί τους με δύο άλλους κρατούμενους. Ο ένας από τους τρεις κοιμόταν καταγής. Η κατάσταση βελτιώθηκε μόνο αρχής γινομένης από το δεύτερο εξάμηνο του 2016. Όταν το κελί καταλάμβαναν τρεις κρατούμενοι, ο προσωπικός χώρος του καθενός ήταν 1,60 τετραγωνικά μέτρα και όταν καταλάμβαναν δύο κρατούμενοι (μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2016), αυτός ο χώρος πέρασε στα 2,80 τετραγωνικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των επίπλων.

30. Δεν υπήρχε επαρκής αερισμός και θέρμανση στα κελιά και το ζεστό νερό δεν ήταν διαθέσιμο παρά μόνο για λίγο χρόνο μέσα στην ημέρα.

31. Η καθημερινή ποσότητα της τροφής είχε μειωθεί. Αντιστοιχούσε σε αξία δύο (2,00) Ευρώ ημερησίως και ήταν μέτριας διατροφικής ποιότητας. Οι φυλακές δεν διέθεταν τραπεζαρία και οι κρατούμενοι ήταν, επομένως, υποχρεωμένοι να παίρνουν τα γεύματα τους επάνω στο κρεβάτι τους.

32. Οι προσφεύγοντες περνούσαν δέκα έξι ώρες ημερησίως στο κελί τους, καθισμένοι ή ξαπλωμένοι επάνω στο κρεβάτι τους. Είχαν λίγη ψυχαγωγία. Η αυλή που διέθετε η κάθε πτέρυγα των φυλακών δεν επέτρεπε την ικανοποίηση των αναγκών φυσικής άσκησης των κρατουμένων.

B. Οι συνθήκες κράτησης σύμφωνα με την Κυβέρνηση

33. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, με το νόμο της 27ης Απριλίου 2015, ο νομοθέτης έλαβε μέτρα προκειμένου να επανορθώσει τα προβλήματα υπερπληθυσμού μέσα στις φυλακές. Διευκρινίζει ότι, ιδιαίτερα σχετικά με τις φυλακές της Κέρκυρας, η μέση κατάληψη κατά την περίοδο της κράτησης των προσφευγόντων ήταν 200 άτομα για χωρητικότητα 250 ατόμων. Προσθέτει ότι κάθε πτέρυγα των φυλακών περιλαμβάνει 15 κελιά εμβαδού 6,20 τετραγωνικών μέτρων το καθένα, με εξαίρεση ενός κελιού σε οκτώ από τις δέκα πτέρυγες, εμβαδού 5,85 τετραγωνικών μέτρων.

No Φ.092.22/5191

34. Η Κυβέρνηση παρουσιάζει τις συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων ως ακολούθως. Όλοι οι προσφεύγοντες ήταν (ή εξακολουθούν να είναι) τοποθετημένοι σε κελιά εμβαδού 6,20 τετραγωνικών μέτρων, αυξημένα με χώρο τουαλέτας και ντους, 2,50 τετραγωνικών μέτρων. Καθένας από τους προσφεύγοντες μοιραζόταν το κελί του μόνο με έναν άλλο κρατούμενο.

35. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος και την κατάληψη των κελιών, ο προσωπικός χώρος του καθενός από τους προσφεύγοντες ήταν 3,10 τετραγωνικά μέτρα. Το κάθε κελί ήταν εξοπλισμένο με δύο κρεβάτια, ένα τραπέζι, δύο καρέκλες και μία τηλεόραση. Τα κελιά είχαν θέρμανση τρεις ώρες το βράδυ και δύο ώρες το πρωί και διέθεταν συνέχεια ζεστό νερό. Είχαν φυσικό φωτισμό χάρη σε δύο παράθυρα, αυτό του κελιού, μεγέθους 1,20 X 0,90 μέτρων και αυτό της τουαλέτας 0,80 X 0,40 μέτρων.

36. Στην καθεμία από τις πτέρυγες, οι κρατούμενοι μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στην αυλή, εμβαδού 400 τετραγωνικών μέτρων, από τις 8.00 έως τις 12.00 και από τις 15.00 έως τη δύση του ηλίου, να κάνουν άσκηση και να παίζουν ποδόσφαιρο και μπάσκετ. Μπορούσαν να μείνουν μέχρι τις οκτώ το βράδυ στους διαδρόμους της κάθε πτέρυγας. Κάθε διάδρομος είχε εμβαδόν 40 τετραγωνικά μέτρα περίπου. Ήταν εξοπλισμένος με 6-8 καρέκλες, 3-4 πλαστικά τραπέζια, 2 ψυγεία, 1 φούρνο και 3 καρτοτηλέφωνα.

37. Οι άποροι κρατούμενοι λάμβαναν προϊόντα σωματικής υγιεινής και καθαρίσματος (χαρτί τουαλέτας, οδοντόβουρτσα, οδοντόκρεμα, σαπούνι και απορρυπαντικά).

38. Οι φυλακές διέθεταν ένα ιατρικό κέντρο με έναν ασκούμενο γιατρό και ένα εξωτερικό παθολόγο καθώς και ένα οδοντιατρείο που άνοιγε δύο φορές την εβδομάδα. Σε περίπτωση ανάγκης, οι κρατούμενοι μεταφέρονταν στο Νοσοκομείο της Κέρκυρας.

39. Το καθαρίσμα των κελιών και των κοινόχρηστων χώρων το έκαναν οι κρατούμενοι υπό την επίβλεψη των σωφρονιστικών αρχών. Μία απολύμανση λάμβανε χώρα μηνιαίως. Οι κουβέρτες και τα σεντόνια πλένονταν στα επαγγελματικά πλυντήρια των φυλακών.

No Φ.092.22/5191

40. Η λήψη των γευμάτων αποτελούμενα από διάφορες τροφές γινόταν τρεις φορές την ημέρα σύμφωνα με τα ανανεωμένα μενού κάθε εβδομάδα.

II. ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

41. Το άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ορίζει:

"1. Ο εισαγγελέας των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή ασκεί τις προβλεπόμενες στον "Σωφρονιστικό Κώδικα" αρμοδιότητες του και μεριμνά για την έκτιση της ποινής και την εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα αυτού, του Ποινικού Κώδικα και των ειδικών νόμων για την εκτέλεση ποινών.

2. Για την άσκηση των κατά την παρ. 1 αρμοδιοτήτων του ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών επισκέπτεται τη φυλακή τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Κατά της επισκέψεις αυτές δέχεται κρατούμενους που έχουν ζητήσει ακρόαση.

(...)"

42. Το άρθρο 6 του Σωφρονιστικού Κώδικα (νόμος 2776/1999) έχει ως ακολούθως:

"1. Στην περίπτωση παράνομης ενέργειας σε βάρος τους ή παράνομης εντολής, οι κρατούμενοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρονται γραπτώς και μέσα σε εύλογο χρόνο στο Συμβούλιο Φυλακής, εφόσον, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντα Κώδικα δεν τους παρέχεται άλλο ένδικο βοήθημα. Μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της απόφασης με την οποία απορρίπτεται το αίτημά τους ή μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της αναφοράς, αν δεν εκδόθηκε απόφαση, οι κρατούμενοι έχουν δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο Εκτέλεσης των Ποινών. Το Δικαστήριο αυτό, εφόσον δεχθεί κατ' ουσίαν την προσφυγή, αίρει τα αποτελέσματα που απορρέουν από την παράνομη ενέργεια ή εντολή (...)"

II. ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

43. Μέσα σε έγγραφο που απευθύνεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Ελληνικό Κοινοβούλιο και αφορά την χωρητικότητα των φυλακών στην Ελλάδα και τον αριθμό των κρατουμένων σε καθεμία από αυτές, ο

No Φ.092.22/5191

υπουργός ανέφερε ότι οι φυλακές της Κέρκυρας ήταν χωρητικότητας 160 ατόμων και ότι την 1η Απριλίου 2014, υποδεχόταν 313.

44. Οι προσφεύγοντες προσκομίζουν πίνακες οι οποίοι συντάχθηκαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης για όλες τις ελληνικές φυλακές για το πρώτο εξάμηνο των ετών 2015, 2016 και οι οποίοι αναφέρουν την χωρητικότητα κάθε φυλακής καθώς και την κατάληψη από την 1η έως τις 16 κάθε μήνα. Σχετικά με τις φυλακές της Κέρκυρας, η χωρητικότητα των φυλακών ήταν 160 άτομα και η κατάληψη κυμαινόταν ως ακολούθως:

- Το 2015: 1η Ιανουαρίου: 310, 16 Ιανουαρίου: 289, 1η Φεβρουαρίου: 305, 16 Ιανουαρίου: 276, 1η Μαρτίου: 282, 16 Μαρτίου: 277, 1η Απριλίου: 269, 16 Απριλίου: 286, 1η Μαΐου: 275, 16 Μαΐου: 262, 1η Ιουνίου: 250 και 16 Ιουνίου 230.

- Το 2016: 1η Ιανουαρίου: 209, 16 Ιανουαρίου: 204, 1η Φεβρουαρίου: 2014, 16 Φεβρουαρίου: 200, 1η Μαρτίου: 203, 1η Απριλίου: 206, 16 Απριλίου: 197, 1η Μαΐου: 197, 16 Μαΐου: 189, 1η Ιουνίου: 182 και 16 Ιουνίου: 173.

45. Ένας άλλος πίνακας σχετικός με το έτος 2017 αναφέρει ότι η χωρητικότητα ήταν 138 κρατούμενοι και ότι, στις 2 Μαΐου 2017, η κατάληψη ήταν 166 κρατούμενοι.

46. Σε ένα έγγραφο με ημερομηνία 10 Μαΐου 2017 και το οποίο συνοδεύει αυτούς τους πίνακες, ο Γενικός Γραμματείας για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας του Υπουργείου διευκρίνιζε ότι τα κριτήρια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT/Inf (2015) 44), δηλαδή 4 τετραγωνικά μέτρα ανά κρατούμενο, είχαν ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της μέγιστης χωρητικότητας κάθε φυλακής.

47. Πριν, στις 10 Φεβρουαρίου 2014, εκπρόσωποι του πολιτικού κόμματος Σύριζα είχαν επισκεφθεί τις φυλακές της Κέρκυρας και είχαν ενημερωθεί από τον Διευθυντή των Φυλακών για τα προβλήματα που συνδέονται με την λειτουργία αυτών, κυρίως με τον υπερπληθυσμό (60 κρατούμενοι κοιμόταν μάλιστα καταγής), την έλλειψη κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης και την ανεπάρκεια χρηματοδότησης.

No Φ.092.22/5191

ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Ή ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή ΤΙΜΩΡΙΑΣ

48. Μέσα στην έκθεση της με ημερομηνία 13 Σεπτεμβρίου 2001 (CPT/Inf (2001) 18 (Μέρος I), η Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT) σημείωνε ότι στις φυλακές της Κέρκυρας, τα κελιά εμβαδού 6 τετραγωνικών μέτρων, προορίζονταν κυρίως για ατομική κατάληψη, αλλά, λόγω των εργασιών συντήρησης, φιλοξενούσαν διακόσιους φυλακισμένους που διέθεταν έτσι προσωπικό χώρο πολύ περιορισμένο. Η CPT (Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) υπογράμμιζε ότι αυτή η κατάσταση έπρεπε να τελειώσει το συντομότερο δυνατόν.

49. Σχετικά με τον εξοπλισμό των κελιών (κρεβάτια, τραπέζια, καρέκλες) η CPT (Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) τον περιέγραψε ως αποδεκτό. Διαπίστωνε επίσης ότι τα κελιά διέθεταν χωριστές υγειονομικές εγκαταστάσεις σε καλή κατάσταση που περιλαμβάνουν τουαλέτες, νιπτήρα και ντους και ότι το φυσικό φως, το τεχνητό φως και ο αερισμός ήταν επαρκείς.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

I. ΣΥΝΕΚΔΙΚΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

50. Οι προσφυγές έχοντας ένα πραγματικό και νομικό πλαίσιο, το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να τις συνεκδικάσει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 42 του κανονισμού του.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 3 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

51. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται για τις συνθήκες κράτησης τους στις φυλακές της Κέρκυρας. Επικαλούνται στο σημείο αυτό παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Επικαλούμενοι το άρθρο 13, οι προσφεύγοντες

No Φ.092.22/5191

καταγγέλλουν επίσης απουσία πραγματικής προσφυγής που να τους επιτρέπει να διαμαρτυρηθούν για τις συνθήκες κράτησης τους. Αυτά τα άρθρα έχουν ως ακολούθως:

Άρθρο 3

" Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς".

Άρθρο 13

" Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής* προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των ".

A. Άρθρο 3

1. Επί του παραδεκτού

52. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή σχετικά με τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Mohammed Khan και Nurel Sabri ελλείψει ιδιότητας θύματος. Ο πρώτος με την αιτιολογία ότι η εξουσιοδότηση τον εκπρόσωπο του χρονολογείται από τις 6 Δεκεμβρίου 2013 ενώ φυλακίστηκε μόνο αρχής γινομένης από τις 9 Δεκεμβρίου 2013. Ο δεύτερος με την αιτιολογία ότι η ιθαγένεια του η οποία αναφέρεται στην εξουσιοδότηση στον δικηγόρο του και η περίοδος κατά την οποία αναφέρει ότι είχε κρατηθεί δεν συμπίπτουν με αυτές του Han Mouhamed ή Mohamed, Αφγανός υπήκοος ο οποίος κρατείτο από τις 3 Ιανουαρίου 2013 έως τις 22 Ιουλίου 2015 και του οποίου το όνομα πλησιάζει με αυτό του προσφεύγοντος. Ο τρίτος με την αιτιολογία ότι απεβίωσε στις 21 Ιανουαρίου 2016 και κανένας κληρονόμος δεν εκδήλωσε την επιθυμία να συνεχίσει την διαδικασία.

53. Ο προσφεύγων Mazloom Abdo εκτιμά ότι ένα λάθος ημερομηνίας δεν αποτελεί ουσιαστικό λάθος ικανό να τον στερήσει από την ιδιότητα του τού θύματος. Ο προσφεύγων Mohammed διευκρινίζει ότι είναι Αφγανός υπήκοος, γεννηθείς στις 14 Αυγούστου 1992 και ο οποίος κρατείται στις

No Φ.092.22/5191

φυλακές της Κέρκυρας από τις 22 Φεβρουαρίου 2011. Προς στήριξη των λεγομένων του, προσκομίζει έγγραφο το οποίο είχε παραδώσει στον δικηγόρο του και στο οποίο περιγράφει με ακρίβεια τις συνθήκες κράτησης του μέσα στο κελί και στη φυλακή

54. Όσο αφορά, πρώτον, τον προσφεύγοντα Nurel Sabri, ο οποίος απεβίωσε στις 21 Ιανουαρίου 2016, δηλαδή μετά την άσκηση της προσφυγής, το Δικαστήριο σημειώνει ότι κανένας δικαιούχος ή στενός συγγενής δεν εκδήλωσε τη θέληση του να συνεχίσει την διαδικασία ενώπιον του. Υπενθυμίζει ότι συνηθίζει να διαγράφει τις προσφυγές από το πινάκιο όταν κανένας κληρονόμος ή στενός συγγενής δεν θέλει να συνεχίσει τη διαδικασία (δείτε μεταξύ άλλων, Scherer κατά Ελβετίας, 25 Μαρτίου 1994, παράγραφοι 31 έως 32, σειρά Α αρ. 287, Thévenon κατά Γαλλίας (Δεκέμβριος), αρ. 2476/02, ΕΔΔΑ 2006-III, Léger κατά Γαλλίας (διαγραφή) (GC), αρ. 19324/02, παράγραφοι 44, 30 Μαρτίου 2009, και Aizpurua Ortiz και άλλοι κατά Ισπανίας, αρ. 42430/05, παράγραφος 31, 2 Φεβρουαρίου 2010). Σύμφωνα με το άρθρο 37, παράγραφος 1 γ) της Σύμβασης, εκτιμά ότι δεν δικαιολογείται πλέον η συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής αναφορά με αυτόν τον προσφεύγοντα.

55. Στη συνέχεια, σχετικά με τον προσφεύγοντα Mazloom Abdo, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η απλή απόκλιση μεταξύ της ημερομηνίας της εισαγωγής του στις φυλακές (στις 9 Δεκεμβρίου) και της ημερομηνία που αναφέρεται στο πληρεξούσιο που έδωσε στον εκπρόσωπο του (στις 6 Δεκεμβρίου) δεν επαρκεί για να δημιουργήσει αμφιβολία σχετικά με την αληθινή του ταυτότητα.

56. Τέλος, αναφορικά με τον προσφεύγοντα Mohammad Khan, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το όνομα που αναφέρεται από την Κυβέρνηση είναι Han Mouhamed ή Mohamed ενώ ο ενδιαφερόμενος το έγραψε Khan Mohammad. Επιβεβαιώνει ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ των ορθογραφιών αυτών των ονομάτων και ότι, επιπλέον, ο προσφεύγων αναφέρει ότι είναι Αφγανικής ιθαγένειας τόσο μέσα στο έγγραφο που παρέδωσε στον δικηγόρο του όσο και στη λίστα των προσφευγόντων που κατατέθηκε πριν την άσκηση της προσφυγής.

No Φ.092.22/5191

57. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες Mazloom Abdo και Mohammad μπορούν να ισχυριστούν θύματα των παραβάσεων που επικαλούνται και ότι, άλλωστε, συντρέχει λόγος διαγραφής της προσφυγής από το πινάκιο αναφορικά με τον προσφεύγοντα Khan Nurel Sabri.

58. Διαπιστώνοντας ότι οι προσφυγές δεν είναι προδήλως αβάσιμες με την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν αντιτίθενται σε κανένα λόγο अपαράδεκτου, το Δικαστήριο τις κηρύσσει παραδεκτές.

2. Επί της ουσίας

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

ι. Προσφεύγοντες

59. Οι προσφεύγοντες παραπέμπουν στην εκδοχή τους σχετικά με τις συνθήκες κράτησης που επικρατούν μέσα στις φυλακές.

60. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται πρώτα αποφάσεις Lutanyuk κατά Ελλάδος (αρ. 60362/13, 25 Ιουνίου 2015), και Niazai και άλλοι κατά Ελλάδος (αρ. 36673/13, 29 Οκτωβρίου 2015), στις οποίες το Δικαστήριο διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 3 αναφορικά με τις συνθήκες που επικρατούν στις φυλακές της Κέρκυρας. Αναφέρουν ότι, στις υποθέσεις αυτές, η Κυβέρνηση είχε διευκρινίσει ότι τα κελιά είχαν εμβαδόν 5,50 τετραγωνικά μέτρα. Στηρίζονται επίσης, για να βασίσουν τον ισχυρισμό τους τού υπερπληθυσμού στην έκθεση της CPT (Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας) με ημερομηνία 13 Σεπτεμβρίου 2001 (παράγραφοι 48 και 49 ανωτέρω).

61. Την ημερομηνία της άσκησης της προσφυγής με αρ. 22369/14, καθένας από τους προσφεύγοντες μοιραζόταν το κελί του με άλλους δύο κρατούμενους όταν η μέση χωρητικότητα των φυλακών ήταν 280 κρατούμενοι. Στην αρχή του δεύτερου εξαμήνου του 2016, ήταν δύο ανά κελί.

No Φ.092.22/5191

62. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι έπαιρναν τα γεύματα τους επάνω στο κρεβάτι τους ή στον διάδρομο (των 40 τετραγωνικών μέτρων), που έφερε 3 με 4 τραπέζια και 6 με 8 καρέκλες για 30 κρατούμενους. Η ποσότητα και η ποιότητα της τροφής ήταν ανεπαρκέστατες. Το πρωινό, για παράδειγμα αποτελείτο μόνο από ένα φλιτζάνι τσάι ή γάλα. Οι κρατούμενοι καθάριζαν οι ίδιοι το κελί τους και τους κοινόχρηστους χώρους με προϊόντα που προμηθευόταν με δικά τους έξοδα.

63. Οι προσφεύγοντες αναφέρουν επιπλέον ότι δεν υπάρχουν στις φυλακές ούτε ψυχολόγος ούτε κοινωνικός βοηθός, ότι, συνήθως, υπάρχει ένα σωφρονιστικό όργανο ανά πτέρυγα και ότι η θέρμανση είναι ανεπαρκής και πολύ σύντομης διάρκειας για μία περιοχή τόσο κρύα το χειμώνα και με πολύ υγρασία.

ii. Η Κυβέρνηση

64. Η Κυβέρνηση παραπέμπει στην εκδοχή της για τις συνθήκες κράτησης που επικρατούν στις φυλακές. Αναφέρει ιδιαίτερα ότι η επίσημη χωρητικότητα των φυλακών όπως αναφέρεται στο έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης καθορίστηκε σύμφωνα με τα κριτήρια που κατήρτισε η CPT (Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας). Έτσι, εάν πάρουμε ως κριτήριο το χώρο των 4 τετραγωνικών μέτρων ανά κρατούμενο, η χωρητικότητα των φυλακών της Κέρκυρας θα ήταν 138 άτομα. Η Κυβέρνηση εκτιμά αβάσιμο τον ισχυρισμό των προσφευγόντων σύμφωνα με τον οποίο μοιραζόταν το κελί τους με δύο άλλα άτομα όταν ο συνολικός αριθμός των κρατουμένων ξεπερνούσε τα 280. Διευκρινίζει ότι προκύπτει από τα βιβλία των φυλακών της Κέρκυρας ότι ο συνολικός μέσος αριθμός των κρατούμενων κατά την διάρκεια της κράτησης της πλειοψηφίας των προσφευγόντων ήταν 280 άτομα. Για την Κυβέρνηση, η υπέρβαση αυτού του αριθμού ήταν τυχαία και περιορισμένη και ότι δεν επαρκεί για να συμπεράνουμε ότι τα κελιά όπου είχαν τοποθετηθεί οι προσφεύγοντες φιλοξενούσαν τρία άτομα.

No Φ.092.22/5191

65. Σχετικά με τους ισχυρισμούς των προσφεγγόντων αναφορικά με την ανεπάρκεια της θέρμανσης, η Κυβέρνηση αναφέρει ότι οι θερμοκρασίες στη Κέρκυρα είναι αρκετά ανεβασμένες την άνοιξη και το φθινόπωρο και ότι ο χειμώνας είναι αρκετά ήπιος με τρόπο που μία θέρμανση που λειτουργεί πέντε ώρες ημερησίως είναι επαρκής.

Αναφορικά με τους ισχυρισμούς σχετικά με την ανεπαρκή ιατρική περίθαλψη, με την απουσία ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού στις φυλακές και με τον ανεπαρκή αριθμό σωφρονιστικών οργάνων, η Κυβέρνηση ανταπαντά ότι οι προσφεύγοντες δεν εξηγούν σε τι τους αφορούν άμεσα αυτά τα ζητήματα.

β) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

66. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 3 της Σύμβασης βαρύνει τις αρχές με θετική υποχρέωση που συνίσταται στο να εξασφαλίσει ώστε κάθε φυλακισμένος που κρατείται υπό συνθήκες που είναι συμβατές με τη τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ότι οι όροι εκτέλεσης του εν λόγω μέτρου δεν υποβάλλουν τον ενδιαφερόμενο σε απόγνωση ή δοκιμασία έντασης που υπερβαίνει το αναπόφευκτο επίπεδο οδύνης που είναι συναφές με την κράτηση (Kudla κατά Πολωνίας (GC), αρ. 30210?96, παράγραφος 94, ΕΔΔΑ 2000-XI, και Ananeyev και άλλοι κατά Ρωσίας, αρ. 42525/07 και 60800/08, παράγραφος 141, 10 Ιανουαρίου 2012).

67. Η Κυβέρνηση επανέλαβε τις σχετικές αρχές, κυρίες αυτές αναφορά με τον έγκλειστο υπερπληθυσμό και με τους παράγοντες που μπορούν να αντισταθμίσουν την έλλειψη προσωπικού χώρου στην απόφαση Muršić κατά Κροατίας (GC), αρ. 7334/13, παράγραφοι 96-141, ΕΔΔΑ 2016). Είπε συγκεκριμένα ότι, όταν το εμβαδόν στο έδαφος που διαθέτει ένας κρατούμενος σε συλλογικό κελί είναι μικρότερο από 3 τετραγωνικά μέτρα, η έλλειψη προσωπικού χώρου θεωρείται τόσο σοβαρή ώστε δημιουργεί ισχυρό τεκμήριο παράβασης του άρθρου 3 της Σύμβασης. Το βάρος της απόδειξης βαρύνει λοιπόν την εναγόμενη κυβέρνηση, η οποία μπορεί, ωστόσο, να απορρίψει το επιχείρημα αποδεικνύοντας την παρουσία ικανών στοιχείων να αντισταθμίσουν αυτή τη περίπτωση με κατάλληλο τρόπο

No Φ.092.22/5191

(όπως ανωτέρω, παράγραφος 137). Αντιθέτως, όταν ένας κρατούμενος διαθέτει στο κελί του προσωπικό χώρο μεταξύ 3 και 4 τετραγωνικών μέτρων, ο χωρικός παράγοντας παραμένει ένα δυνατό στοιχείο στην εκτίμηση που το Δικαστήριο κάνει για τον κατάλληλο ή μη χαρακτήρα των συνθηκών κράτησης. Σε παρόμοια περίπτωση, το Δικαστήριο θα καταλήξει στην παράβαση του άρθρου 3 εάν η έλλειψη χώρου συνοδεύεται από άλλες κακές υλικές συνθήκες κράτησης, κυρίως από έλλειψη πρόσβασης στην αυλή για περίπατο ή στον αέρα και στο φυσικό φως, κακού αερισμού, ανεπαρκούς θερμοκρασίας ή πολύ υψηλής μέσα στους χώρους, έλλειψη ιδιωτικότητας στις τουαλέτες ή κακών συνθηκών υγιεινής (όπως ανωτέρω, παράγραφος 139).

68. Στη προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει εκ των προτέρων ότι οι θέσεις των διαδίκων διαφέρουν από κάθε άποψη όσο αφορά τις συνθήκες κράτησης μέσα στις φυλακές: Το μέγεθος των κελιών, ο αριθμός των κρατουμένων ανά κελί, η ύπαρξη ή όχι πόρτας στις τουαλέτες, η ποσότητα και η ποιότητα της τροφής, ο επαρκής χαρακτήρας της θέρμανσης, το καθαρίσμα το κελιών και των κοινόχρηστων χώρων καθώς και το εμβαδόν της εξωτερικής αυλής κάθε πτέρυγας.

69. Ελλείπει πρόσφατων διαπιστώσεων που έγιναν από τους ανεξάρτητους εθνικούς ή διεθνείς φορείς για το σύνολο αυτών των συνθηκών, το Δικαστήριο θα στηριχθεί στις διαπιστώσεις που έγιναν από κάποιες εθνικές αρχές εκτός του πλαισίου της παρούσας υπόθεσης και οι οποίες αφορούν πιο συγκεκριμένα την χωρητικότητα των φυλακών και το ύψος του έγκλειστου πληθυσμού στις ελληνικές φυλακές, εκ των οποίων αυτές της Κέρκυρας.

70. Έτσι, το Δικαστήριο σημειώνει πρώτα ότι, σε ένα έγγραφο που απευθύνεται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης στο Ελληνικό Κοινοβούλιο και αφορά την χωρητικότητα των φυλακών στην Ελλάδα και τον αριθμό των κρατουμένων για την καθεμία από αυτές, ο Υπουργός ανέφερε ότι οι φυλακές της Κέρκυρας ήταν χωρητικότητας 160 ατόμων και ότι, την ημερομηνία της 1ης Απριλίου 2014, φιλοξενούσαν 313.

No Φ.092.22/5191

71. *Επισημαίνει στη συνέχεια ότι, στις 10 Φεβρουαρίου 2014, οι εκπρόσωποι του πολιτικού κόμματος Σύριζα είχαν επισκεφθεί τις φυλακές της Κέρκυρας και ενημερώθηκαν από τον Διευθυντή για τα προβλήματα που συνδέονται με την λειτουργία αυτών, κυρίως με τον υπερπληθυσμό (60 κρατούμενοι κοιμόταν μάλιστα στο έδαφος).*

72. *Δύο πίνακες ο οποίοι καταρτίστηκαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης αναφορικά με όλες τις Ελληνικές Φυλακές για το πρώτο εξάμηνο των ετών 2015 και 2016, αναφέρουν την χωρητικότητα κάθε φυλακής καθώς και την κατάληψη τους από την 1η έως τις 16 του κάθε μήνα. Αναφορικά με τις φυλακές της Κέρκυρας, η χωρητικότητα ήταν 160 κρατούμενοι και η κατάληψη κυμαινόταν ως ακολούθως:*

- Το 2015: 1η Ιανουαρίου: 310, 16 Ιανουαρίου: 289, 1η Φεβρουαρίου: 305, 16 Ιανουαρίου: 276, 1η Μαρτίου: 282, 16 Μαρτίου: 277, 1η Απριλίου: 269, 16 Απριλίου: 286, 1η Μαΐου: 275, 16 Μαΐου: 262, 1η Ιουνίου: 250 και 16 Ιουνίου 230.

- Το 2016: 1η Ιανουαρίου: 209, 16 Ιανουαρίου: 204, 1η Φεβρουαρίου: 2014, 16 Φεβρουαρίου: 200, 1η Μαρτίου: 203, 1η Απριλίου: 206, 16 Απριλίου: 197, 1η Μαΐου: 197, 16 Μαΐου: 189, 1η Ιουνίου: 182 και 16 Ιουνίου: 173.

73. *Ένας άλλος πίνακας ο οποίος καταρτίστηκε για το έτος 2017 αναφέρει ότι η χωρητικότητα των φυλακών ήταν 138 κρατούμενοι και ότι, στις 2 Μαΐου 2017, το σωφρονιστικό ίδρυμα μετρούσε 166 κρατούμενους.*

74. *Το Δικαστήριο διαπιστώνει, λοιπόν, ότι κατά την κρίσιμη περίοδο, συγκεκριμένα από το 2014 έως το 2017, η χωρητικότητα των φυλακών ήταν 160 θέσεις και ότι ο αριθμός των κρατουμένων μεταβλήθηκε σημαντικά. Λαμβάνει υπόψη το επιχείρημα της Κυβέρνησης που απεικονίζεται επίσης στο έγγραφο του Υπουργείου Δικαιοσύνης, σύμφωνα με το οποίο ο υπολογισμός της χωρητικότητας των φυλακών έγινε σύμφωνα με το κριτήριο χώρου 4 τετραγωνικών μέτρων ανά κρατούμενο, σύμφωνα με τις συστάσεις της CPT (Επιτροπή για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας).*

No Φ.092.22/5191

75. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα έγγραφα που είναι πιθανότερο να επιτρέψουν στο Δικαστήριο να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα στη παρούσα υπόθεση είναι αυτά που παρείχαν οι σωφρονιστικές αρχές των φυλακών της Κέρκυρας και τα οποία αφορούν την κατάσταση κάθε προσφεύγοντα προσωπικά μέσα στις φυλακές. Οι σωφρονιστικές αρχές αναφέρουν οι ίδιες, ποιοι από τους προσφεύγοντες βρισκόταν σε κατάσταση υπερπληθυσμού κατά την διάρκεια της κράτησης τους. Έτσι, προκύπτει από τα έγγραφα αυτά ότι υπέστησαν κατάσταση υπερπληθυσμού οι ακόλουθοι προσφεύγοντες: O Mazloom Abdo, Ciurar Adam, Agalliu Nertil, Florin Cimpoiu, Cil Servet, Ahmet Hashimi, Mehmood Nasir, Radu Misu, Sami Nofal, ο Στυλιανός Παλλεγγίνης και ο Mir Ali Khill Shafullah. Για τους προσφεύγοντες αυτούς, οι σωφρονιστικές αρχές διευκρινίζουν ρητά ότι ενώ ο μέγιστος αριθμός των ατόμων που μπορεί να κρατείται στις φυλακές ήταν 250, αυτός ο αριθμός ήταν 280 κατά την διάρκεια της κράτησης των ενδιαφερομένων. Είναι εμφανές ότι, εάν όπως το υπολογίζει το Υπουργείο Δικαιοσύνης με βάση 4 τετραγωνικά μέτρα ανά κρατούμενο, η χωρητικότητα των φυλακών είναι 160 κρατούμενοι όταν αυτή η χωρητικότητα είναι 250 κρατούμενοι όπως το υπολογίζει η διεύθυνση των φυλακών, ο προσωπικός χώρος κάθε κρατούμενο είναι ευρέως μικρότερος από 3 τετραγωνικά μέτρα και ακόμη πιο μικρός από 3 τετραγωνικά μέτρα όταν ο αριθμός των κρατούμενων φθάνει τους 280.

76. Σε αυτό προστίθεται το γεγονός ότι οι κρατούμενοι περιορίζονται στο κελί τους ή στον διάδρομο από τις 20.00 έως τις 8.00 την επόμενη μέρα και από τις 12.00 έως τις 15.00, δηλαδή για δέκα πέντε ώρες, συνολικά, ημερησίως, όπως προκύπτει από τα έγγραφα τα οποία προέρχονται από τις σωφρονιστικές αρχές. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι διάδρομοι κάθε πτέρυγας έχουν εμβαδόν 40 τετραγωνικά μέτρα και ότι φέρουν 3-4 τραπέζια και 6-8 καρέκλες, δηλαδή ένας αριθμός μικρότερος σε σχέση με τον αριθμό των κρατουμένων που κατοικούν σε κάθε πτέρυγα.

77. Σχετικά με τον προσφεύγοντα Mohammed Khan για τον οποίο οι σωφρονιστικές αρχές δεν παρέχουν έγγραφο, το Δικαστήριο σημειώνει ότι

No Φ.092.22/5191

οι ημερομηνίες της κράτησης του συμπίπτουν με αυτές της κράτησης των ανωτέρω αναφερόμενων προσφύγων.

78. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να θεωρήσει ότι η Κυβέρνηση παρείχε στοιχεία ικανά να απορρίψουν το ισχυρό τεκμήριο της παράβασης του άρθρου 3 που απορρέει από την ύπαρξη προσωπικού χώρου μικρότερου των 3 τετραγωνικών μέτρων ανά κρατούμενο.

79. Υπάρχει λοιπόν παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σχετικά με τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Ciurar Adam, Agalliu Nertil, Florin Cimpoiu, Cil Servet, Ahmet Hashimi, Mehmood Nasir, Radu Misu, Sami Nofal, Στυλιανό Παλλεγγίνη, Mohammed Khan και με τον Mir Ali Khill Shafullah.

B. Άρθρο 13

80. Επικαλούμενοι τα συνδυασμένα άρθρα 3 και 13, οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι δεν διέθεταν πραγματική προσφυγή που να τους επιτρέπει να διαμαρτυρηθούν για τις συνθήκες κράτησης τους.

81. Η Κυβέρνηση αμφισβητεί αυτή τη θεωρία. Σύμφωνα με την ίδια, οι προσφεύγοντες δεν μπορούν να επικαλεστούν το άρθρο 13 της Σύμβασης ελλείψει "βάσιμης αιτίας". Επικουρικά, αναφέρει ότι η προσφυγή στο συμβούλιο των φυλακών, που προβλέπεται από το άρθρο 6 του Σωφρονιστικού Κώδικα, και η προσφυγή παρά τον επιβλέποντα εισαγγελέα των φυλακών, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 522 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΠ), αποτελούν αποτελεσματικά ένδικα μέσα που οι προσφεύγοντες θα μπορούσαν να ασκήσουν προκειμένου να διορθωθούν οι συνθήκες κράτησης που θεωρούσαν κακές. Διατείνεται, άλλωστε, ότι ο Συνήγορος του Πολίτη αποτελεί από το 2014 τον "εθνικό μηχανισμό πρόληψης" στο πλαίσιο του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και ότι, ως εκ τούτου, είναι εξουσιοδοτημένος να πηγαίνει σε κάθε τόπο στέρησης της ελευθερίας.

No Φ.092.22/5191

82. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση παράβασης μίας άλλης διάταξης της Σύμβασης δεν αποτελεί προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 13 (Sergey Denisov κατά Ρωσίας, αρ. 21566/13, παράγραφος 88, 8 Οκτωβρίου 2015, με τις σχετικές αναφορές). Στην παρούσα υπόθεση, ακόμη κι' αν το Δικαστήριο κατέληξε τελικά στη μη παράβαση του άρθρου 8 της Σύμβασης όσον αφορά κάποιες προσφεύγοντες, δεν θεώρησε, εξ αρχής, ότι η αιτίαση των προσφευγόντων σχετικά με το θέμα αυτό ήταν απαράδεκτη. Κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό μόνο αφού εξέτασε την ουσία της υπόθεσης. Ως εκ τούτου, θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες έγειραν έννομη αιτίαση κατά την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης.

83. Αναφορικά με τις προσφυγές που αναφέρει η Κυβέρνηση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι σε κάποιες αποφάσεις κατέληξε ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν εξαντλήσει τα εσωτερικά ένδικα μέσα διότι δεν είχαν χρησιμοποιήσει τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στο άρθρο 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σχετικά με την αίτηση στον εισαγγελέα που είναι επιφορτισμένος με την εκτέλεση ποινών και με την εφαρμογή των μέτρων ασφάλειας, και στο άρθρο 6 του νόμου 2776/1999, σχετικά με την αίτηση στον επιβλέποντα τις φυλακές εισαγγελέα και με την αίτηση στο πειθαρχικό συμβούλιο των φυλακών (Vaden κατά Ελλάδος, αρ. 35115/03, παράγραφοι 30--33, 29 Μαρτίου 2007, και Τσιβής κατά Ελλάδος, αρ. 11553/05, παράγραφοι 18-20, 6 Δεκεμβρίου 2007). Στις υποθέσεις αυτές, οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονταν για τις ιδιαίτερες περιστάσεις που τους προσέβαλλαν προσωπικά ως άτομα και στις οποίες, εκτιμούσαν ότι οι σωφρονιστικές αρχές μπορούσαν να θέσουν τέλος λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα. Αντιθέτως, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι επιβεβαίωσε επανειλημμένα ότι, στο μέτρο που ένας προσφεύγων επικαλείται ότι έχει προσβληθεί προσωπικά από τις γενικές συνθήκες κράτησης στις φυλακές, πράγμα που είναι η περίπτωση στη προκειμένη περίπτωση, οι προσφυγές που προβλέπονται στα ανωτέρω ειρημένα άρθρα 6 και 572 δεν του είναι καθόλου χρήσιμα (δείτε μεταξύ πολλών άλλων, Παπακωνσταντίνου κατά Ελλάδος, αρ. 50765/11, παράγραφος 51, 13 Νοεμβρίου 2014).

No Φ.092.22/5191

84. Το Δικαστήριο δεν βλέπει κανένα λόγο να παρακάμψει, στην παρούσα υπόθεση, τη πάγια νομολογία του επί του θέματος αυτού (Κουρέας και άλλοι κατά Ελλάδος, αρ. 30030/15, 18 Ιανουαρίου 2018, Δ.Μ. κατά Ελλάδος, αρ. 44559/15, 16 Φεβρουαρίου 2017, και Κωνσταντινόπουλος και άλλοι κατά Ελλάδος, αρ. 69781/13, 28 Ιανουαρίου 2016).

85. Τέλος, σχετικά με την προσφυγή στον Συνήγορο του Πολίτη, το Δικαστήριο θεωρεί ότι δεν είναι αποτελεσματικά, οι εξουσίες του συνηγόρου δεν του επιτρέπουν να πάρει νομικά δεσμευτικά μέτρα ικανά να αποκαταστήσουν καταστάσεις υπερπληθυσμού στις φυλακές (δείτε *mutatis mutandis*, Devlin κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Δεκέμβριος), αρ. 29545/95, 11 Απριλίου 2001, και Rodič και άλλοι κατά Βοσνίας- Ερζεγοβίνης, αρ. 22893/05, 27 Μαΐου 2008). Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχε η Κυβέρνηση, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει τη δικαιοδοσία να πηγαίνει στους τόπους κράτησης, να συνομιλεί με κρατούμενους, να παίρνει φωτογραφίες, να ζητά πραγματογνωμοσύνες και να δημοσιεύει εκθέσεις.

86. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3 της Σύμβασης σχετικά με το σύνολο των προσφευγόντων.

ΙΙΙ. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

87. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

Α. Ζημιά

88. Ως ηθική βλάβη που οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι υπέστησαν ζητούν διάφορα ποσά που ποικίλουν ανάλογα με την διάρκεια της κράτησης τους. Ζητούν ώστε αυτά τα ποσά να καταβληθούν απευθείας στο τραπεζικό λογαριασμό που ορίζουν οι δικηγόροι τους.

No Φ.092.22/5191

89. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι η διαπίστωση παράβασης αποτελεί επαρκή ικανοποίηση. Είναι της γνώμης ότι τα ποσά που ζητούν οι προσφεύγοντες είναι υπερβολικά και ότι δεν δικαιολογούνται από τις περιστάσεις της υπόθεσης.

90. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατέληξε, στη προκειμένη περίπτωση, στη παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης μόνο όσο αφορά τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Ciurar Adam, Agalliu Nertil, Florin Cimpoyeru, Cil Servet, Ahmet Hashimi, Mehmood Nasir, Radu Misu, Sami Nofal, Στυλιανό Παλλεγγίνη, Mohammed Khan και Mir Ali Khill Shafullah. Κατέληξε επιπλέον στη παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης συνδυασμένο με το άρθρο 3 όσο αφορά το σύνολο των προσφευγόντων. Εκτιμά ότι πρέπει να χορηγηθούν τρεις χιλιάδες (3.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Agalliu Nertil, Mehmood Nasir και Στυλιανό Παλλεγγίνη, πέντε χιλιάδες (5.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Ciurar Adam, Florin Cimpoyeru, Ahmet Hashimi, Radu Misu, Sami Nofal, Mohammed Khan και στον Mir Ali Khill Shafullah, και επτά χιλιάδες (7.000,00) Ευρώ στον προσφεύγοντα Cil Servet ως ηθική αποζημίωση για την παράβαση του άρθρου 3 και του άρθρου 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3. Άλλωστε, επιδικάζει χίλια (1.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Μιχαήλ-Άγγελο Χρυσικόπουλο, Todor Kostov, Milosz-David Majcher, Zenel Keci, Agim Zotaj, Malkit Rai, Stefan-Lucian Gavriliu, Sasho Katikaridis, Volkan Oksak και στον Shahzad Khurram ως ηθική αποζημίωση για την παράβαση του άρθρου 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3.

B. Έξοδα και δικαστικά έξοδα

91. Αναφορικά με τα έξοδα και τα δικαστικά έξοδα, οι προσφεύγοντες μη έχοντας ορίζει τις απαιτήσεις τους, το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να μη χορηγηθεί κανένα ποσό ως προς αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

No Φ.092.22/5191

92. Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ

1. Αποφασίζει την συνεκδίκηση των προσφυγών.
2. Να διαγράψει την προσφυγή από το πινάκιο όσο αφορά τον προσφεύγοντα Nurel Sabri.
3. Κηρύσσει τις προσφυγές παραδεκτές.
4. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσον αφορά τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Ciurar Adam, Agalliu Nertil, Florin Cimpoiaru, Cil Servet, Ahmet Hashimi, Mehmood Nasir, Radu Misu, Sami Nofal, Στυλιανό Παλλεγγίνη, Mohammed Khan και Mir Ali Khill Shafullah.
5. Κρίνει ότι δεν υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσον αφορά τους άλλους προσφεύγοντες.
6. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης όσον αφορά το σύνολο των προσφευγόντων.
7. Ορίζει
 - α) Ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλλει στους προσφεύγοντες μέσα σε τρεις μήνες τα ακόλουθα ποσά:
 - i. Τρεις χιλιάδες (3.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Mazloom Abdo, Agalliu Nertil, Mehmood Nasir και Στυλιανό Παλλεγγίνη, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για ηθική βλάβη.
 - ii Πέντε χιλιάδες (5.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Ciurar Adam, Florin Cimpoiaru, Ahmet Hashimi, Radu Misu, Sami Nofal, Mohammed Khan και Mir Ali Khill Shafullah, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για ηθική βλάβη.
 - iii. Επτά χιλιάδες (7.000,00) Ευρώ στον προσφεύγοντα Cil Servet, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για ηθική βλάβη.

No Φ.092.22/5191

iv. Χίλια (1.000,00) Ευρώ στον καθένα από τους προσφεύγοντες Μιχαήλ-Άγγελο Χρυσικόπουλο, Todor Kostov, Milosz-David Majcher, Zenel Keci, Agim Zotaj, Malkit Rai, Stefan-Lucian Gavriliu, Sasho Katikaridis, Volkan Oksak και Shahzad Khurram, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού, για ηθική βλάβη.

β) Ότι αρχής γινομένης από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτά τα ποσά θα προσανζηθούν με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανζημένο κατά τρία τοις εκατό.

8. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον.

Συνετάγη στη Γαλλική γλώσσα, στη συνέχεια κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 19 Ιουλίου 2018, σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

<i>Abel Campos</i> <i>Γραμματέας</i> <i>Υπογραφή</i>	<i>Kristina Pardalos</i> <i>Πρόεδρος</i> <i>Υπογραφή</i>
--	--

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.

Αθήνα, 17-11-2018

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ